

Μια αναδρομή: Η συμπεριφορά του τουρκικού εκλογικού σώματος

Αν ο χαρακτηρισμός «λογικό» για ένα εκλογικό σώμα θα ήταν δόκιμος, θα μπορούσε δίκαια να αποδοθεί στο τουρκικό εκλογικό σώμα από το 1946, έτος κατά το οποίο συμμετείχε σε δημοκρατικές εκλογές για πρώτη φορά.

Στις πρώτες αυτές εκλογές οι Τούρκοι ψήφισαν το Λαϊκό κόμμα (CHP) θέλοντας αφενός να το επιβραβεύσουν επειδή εισήγαγε το πολυκομματικό σύστημα, και αφετέρου για να ενισχύσουν ένα σύστημα σε μια περίοδο που ήταν απολύτως αδύναμο και θα μπορούσε να έχει πρόωρο τέλος. Στις αμέσως επόμενες εκλογές, ψήφισαν το Δημοκρατικό Κόμμα (DP), δρέποντας τους καρπούς του πολυκομματισμού και της δημοκρατίας. Το Δημοκρατικό κόμμα ήταν πιο κοντά στην ψυχοσύνθεση του λαού, που εκτός των άλλων, δεν μπορούσε να ακολουθήσει την ταχύτητα των κεμαλικών μεταρρυθμίσεων. Οι οικονομικές επιδόσεις του DP αλλά και οι ελευθερίες που παρασχέθηκαν στον πληθυσμό οδήγησαν σε εκλογικές νίκες του κόμματος και στις δυο εκλογικές αναμετρήσεις που ακολούθησαν.

Μετά το πραξικόπημα του 1960 και παρόλο που η κυβέρνηση των πραξικοπηματιών επιθυμούσε την εκλογή του CHP, το εκλογικό σώμα αρνήθηκε να του δώσει την πλειοψηφία αν και το έφερε πρώτο κόμμα, όπως θα ήταν φυσικό αν δεν είχε μεσολαβήσει το πραξικόπημα, αφού η οικονομική κατάσταση τότε δεν επέτρεπε την εκλογή της ίδιας παράταξης για τέταρτη φορά. Το εκλογικό σώμα παρέμεινε ανεπηρέαστο από τις επιθυμίες του στρατού, τον οποίο πάντως σέβεται.

Το δεξιό Κόμμα Δικαιοσύνης που απετέλεσε συνέχεια του Δημοκρατικού Κόμματος, κέρδισε με μεγάλη άνεση 52,9% και 46,5% τις δύο επόμενες εκλογές το 1965 και 1969 σχηματίζοντας αυτοδύναμες κυβερνήσεις, ωστόσο το 1973 το τουρκικό εκλογικό σώμα εξέλεξε πρώτο κόμμα το CHP, ενώ τρίτο ήλθε το ισλαμικό κόμμα, το οποίο εκπροσωπούσε μεγάλη μερίδα του τουρκικού λαού της ανατολικής ως επί το πλείστον Ανατολίας. Η ανιστόρητη και άλλης εποχής προσωπικότητα και πολιτεία του ισλαμιστή Erbakan, καταβαράθρωσε τις επιδόσεις του κόμματος στις εκλογές του 1977, το οποίο σε αντίθεση, φαίνεται να επιβράβευσε το σοσιαλδημοκρατικό CHP του Ecevit.

Μετά το πραξικόπημα του Evren το 1980, το εκλογικό σώμα ψήφισε και πάλι όπως το 1961, εναντίον των επιθυμιών των πραξικοπηματιών, δίνοντας την πλειοψηφία στον κεντροδεξιό Özal στις επόμενες εκλογές του 1983, αλλά και το 1987.

Τα αποτελέσματα των εκλογών που ακολούθησαν το 1991, 1995 και 1999 ήταν το προϊόν διαμάχης Δεξιών, Αριστερών, Κεντροδεξιών και Σοσιαλδημοκρατών, Ισλαμιστών αλλά και Εθνικιστών. Η αστάθεια που δημιουργήθηκε στην χώρα είχε δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία και φαίνεται ότι το εκλογικό σώμα άντλησε τα αναγκαία συμπεράσματα. Έτσι στις εκλογές του 2002, 2007 και 2011 το ήπιο ισλαμιστικό κεντροδεξιό AKP του Erdoğan εξελέγη με μεγάλη πλειοψηφία, σχηματίζοντας αυτοδύναμες κυβερνήσεις, κυρίως λόγω των οικονομικών επιδόσεων του.

Ωστόσο το 2015, όταν μια απόλυτη πλειοψηφία του AKP θα έθετε σε κίνδυνο την δημοκρατία λόγω των επιζητούμενων από τον Erdoğan προεδρικών υπερεξουσιών το

εκλογικό σώμα έδωσε στο HDP αρκετές ψήφους ώστε να εισέλθει στην Βουλή ξεπερνώντας το κατώφλι του 10% και έτσι να στερήσει την απόλυτη πλειοψηφία από το AKP. Ακολούθως, το ίδιο εκλογικό σώμα λίγους μήνες μετά, την 1.11.15 έδωσε εκ νέου την απόλυτη πλειοψηφία στο κόμμα του Erdoğan επιζητώντας την φορά αυτή σταθερότητα.

Το ανωτέρω κείμενο είναι από το βιβλίο μου *Τουρκία: Η ανέλιξη της Προσωπικότητας της Τουρκίας* (Bookstars, 2016). Εν συνεχεία:

Αντιδρώντας στο πραξικόπημα του 2016, το εκλογικό σώμα υπερψήφισε κατά το δημοψήφισμα του 2017 την πρόταση για αλλαγή του συστήματος σε προεδρικό και συνεπακόλουθα, εξέλεξε τον Erdoğan το 2018 ως Πρόεδρο.

Το εκλογικό σώμα της Τουρκίας έδρασε και τη φορά αυτή, το 2023, κατά τρόπο που να προστατεύει τα συμφέροντα του τουρκικού έθνους, σύμφωνα με την αντίληψη του. Στάθμισε τρία σημεία: Τη σύνταξη των Κούρδων (οι οποίοι κατά την άποψη της πλειοψηφίας επιβουλεύονται δήθεν το τουρκικό κράτος) με το CHP, το γεγονός ότι ο Kemal Kılıçdaroğlu δεν ανήκει στο δόγμα Sunni που είναι εθνικό στοιχείο των Τούρκων, και το γεγονός ότι η αντιπολίτευση είχε συγκροτηθεί από ετερόκλητα στοιχεία και δεν θα μπορούσε να παρέχει μια σταθερή διακυβέρνηση. Όταν έγινε αντιληπτό ότι η αντιπολίτευση θα μπορούσε να νικήσει, οι εκλογείς προσήλθαν μαζικά στις κάλπες για να αποτρέψουν τον διαφαινόμενο κατ' αυτούς κίνδυνο.

Βασίλης Μούτσογλου
Πρέσβης ε.τ.